

בדין ההפטר של שבת שחל בה ר"ח אלול

והנה בפסוק בפי' ראה (דברים י"ד) כתיב עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה ואכלת לפני ד' אלקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגןך תירושך ויצהרך כו', ומבואר שיש מצוה לאכול מע"ש בירושלים, וע' בכריתות ד' ע"ב א"ר אילא אכל מעשר דגן ותירוש ויצהר לוקה שלש והא אין לוקין על לאו שבכללות שאני הכא דמייתרי קראי מכדי כתב רחמנא ואכלת לפני ד' אלקיך מעשר דגןך תירושך ויצהרך בפנים אין בחוץ לא ל"ל דכתב רחמנא לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגןך ותירושך ויצהרך לחלק אי מההוא ה"א הי"מ בעשה אבל בלאו אימא לא אטו להכי כתב רחמנא לא תוכל לאוקמה בלאו ועדיין לאו שבכללות הוא כו', ומבואר דמהך קרא דואכלת ילפי' עשה

לאכול מע"ש בירושלים, וא"כ אמאי לא תי' התוס' דמהך קרא ילפי' זאת, ולכא"י צ"ל דס"ל להתוס' שגם עשה זה הוא רק אחר שנכנס לחומה, אבל ע' בכורות דף ל' החשוד על המעשרות כו' אינו חשוד על השביעית ובגמ' מאי טעמא שביעית לא בעיא חומה מעשר כיון דבעי חומה חמיר ליה, ופי' רש"י בעי חומה דאינו יכול לאכול מע"ש אלא לפנים מחומת ירושלים דכתיב ואכלת לפני ד' אלקיך, ולכא"י למה לא הביא רש"י שיש לאו דלא תוכל לאכול בשעריך, וצ"ל דהלאו קאי רק אחר שנכנס לירושלים ואילו חשוד על המעשרות משמע שחשוד עליהם קודם שנכנס לירושלים, וע"כ הביא רש"י להך קרא, וא"כ יהא מוכח דהך קרא הוא גם קודם שנכנס לירושלים.

והנה ע' בש"מ ב"מ נ"ג בשם הראב"ד דמע"ש פחות מפרוטה מותר לאכול חוץ לירושלים בלא פדי' והק' ע"ז ממכות דף י"ט ע"ב גבי מתקן תאנה ואומר מע"ש בצפונה ואכלה לוקה והתם בתאנה אחת במעשה שבה הא ליכא שו"פ ואיך אמרי' דלוקה, והובא בשם הגר"ח (נדפס בס' הזכרון מוריה על הגר"י אברמסקי עמ' קס"ח) דבאמת צ"ע איזה שייכות הוא שיעור שו"פ לאסור אכילה והלא בכל דוכתי שיעור איסורין בכזית, הוא דבעינן שו"פ לענין פדי' היינו משום דזה הוי כעין מו"מ ושעורו בפרוטה אבל לענין אכילה ל"ש כלל שעורא דפרוטה, וצ"ל דהרי כל האיסור לאכול קודם שנכנס לירושלים מבואר בתוס' שהוא משום וצרת הכסף וא"כ בעינן שו"פ שיהא אפשר לקיים ביה הקרא דוצרת הכסף, וא"כ הא לא שייך כ"ז אלא בלא ראה פני החומה אבל בראה פני החומה דחיובו הוא מקרא דלא תוכל לאכול בשעריך שפיר שעורו בכזית, ולפי"ז הרי ניהא דבמכות דאייירי בראה פני החומה מדלקי עליה וכמבואר להדי' בגמ' שם וא"כ לא בעינן שו"פ כלל משא"כ הכא דאייירי בלא ראה פני החומה מדיכול לפדותו שפיר בעינן שיהא מעשר שו"פ משום שכל איסורו מקרא דוצרת הכסף, וא"כ בעינן ראוי להך וצרת הכסף שהוא בשו"פ, והנה להנ"ל שבד' רש"י משמע שאיסורו משום ואכלת לפני ד' אלקיך א"כ לא יהא מקום לד"ז דדוקא בשו"פ.

הנה מצינו כמה מחלוקות בהפטרות וכגון המבואר בסי' תכ"ה סעיף ט' שבשבת בין ר"ה ליו"כ מפטירין שובה ובשבת בין יו"כ לסוכות מפטירין בהאזינו וידבר דוד, ויש אומרים שבין ר"ה ליו"כ מפטירין דרשו, ובין יו"כ לסוכות מפטירין שובה, וכן לענין שבת זו שר"ח אלול חל בשבת שדי' הטור שמפטירין השמים כסאי כמו כל ר"ח וד' אבודרהם שהובא בב"י שמפטירין עניה סוערה שהיא הפטרת ראה משבעה דנחמתא, וכמדומי' שנוקטים שכל המחלוקות לענין לכתחילה, אבל בדיעבד מה שהפטירו עולה ואף אם מפטירין הפטרה שאינה שייכת כלל לשבת מהני בדיעבד.

ובזה א"ש שגם מי שנוהג שבר"ח אלול מפטירין עניה סוערה יכול לעלות לתורה במקום שמפטירין השמים כסאי ולא חשיב כאינו בר חיובא משום שכל ההפטרות מהני.

והנה במ"ב סי' רפ"ד ס"ק א' דן לענין לקרות הפטרה שלא בקלף, וע"ש שיש לסמוך על זה שלא לבטל הפטרה, וא"כ יש לדון בבית כנסת שיש להם רק נביא אי' א"כ כשיש הפטרות בשאר נביאים למה קורים מתוך חומש והרי יכולים לקרות מתוך אותו נביא שיש להם על קלף אף שאין זו הפטרה של אותה שבת, ובדואי שאין עושים כן, וכפי הנראה שעדיף לקיים המנהג לקרות הפטרת שבוע זה מאשר לקרות על קלף.

צבא הלוי

פרט ועילולות מתורת רבנו צבי אליהו הלוי שמינצברג שליט"א

היקש פסולי המוקדשים לצבי ואיל

בבכורות ט"ו א' יליף מזה דכתיב בפרשתנו לגבי פסולי המוקדשין 'צבאי וכאילי' דפטורין מבכורה ומתנות, והק' בגמ' אי מה צבי ואיל חלבן מותר אף פסולי המוקדשין חלבן מותר ת"ל אך חלק כו' ורובא ס"ל שיש פסוק בפני"ע שחלבו אסור ופסוק בפני"ע שיש בהם אותו ואת בנו, ובחשק שלמה על שו"ע יו"ד סי' פ"ז (נדפס אחר ה' ע"ז) נסתפק דהואיל ופסולי המוקדשין הוקשו לצבי ואיל א"כ חלב פסולי המוקדשין יהא מותר לבשלו עם בשר וכן יהא מותר בהנאה דע"ז לא מצינו מיעוט ע"ש שמסיק דאסור, והנה בחשק שלמה נקט לענין בישול והנאה ולא נקט לענין אכילה, משום דחלב פסולי המוקדשין בלא"ה אסור באכילה כדאי' בגמ' בשר ולא חלב, אלא שכ"ז הוא להמבואר בש"מ ט"ו ובתוס' דף כ"ה שהחלב עצמו אסור אבל התוס' במעילה יב' ד"ה חלב הביאו מיש מפרשים שאסור לחלוב אבל החלב עצמו אינו אסור, וכן בפי' הראב"ד לתו"כ (שמיני פרשתא ב' פרק ד') דאיסור החלב הוא מדרבנן, ולפי"ז אם איתא שפסולי המוקדשין הוקשו לצבי ואיל גם לענין בשר בחלב הרי אם בישל חלב שלהם עם בשר יהא מותר אף באכילה, וע' בחולין ק"ט ב' אמרה ליה יתלא לרב נחמן מכדי כל דאסור לן רחמנא שרא לן כוותיה אסור לן דמא שרא לן כבדא כו' בעינן למיכל בשרא בחלבא אמר להו רב נחמן לטבחי זיזקו לה כחלי כו' ולכא"י אי חלב של פסולי המוקדשין מותר באכילה עם בשר ה' רב נחמן יכול לומר גם באופן זה, אלא דאפ"ל דכיון שאסור לחלוב א"כ ממילא דלא משכח"ל לה היתר זה, אך מה"ת משכח"ל ע"י שנכרי יחלוב, וביותר דאי חלב פסולי המוקדשין מותר בבשר, ה"נ בשר פסולי המוקדשין יהא מותר בחלב וזה היתר גמור, ומוכח שפסוהמ"ק לא הוקש לצבי ואיל לענין בשר בחלב, ואפשר דאמר להם כחל דזה שכיח להם יותר מפסולי המוקדשין, שוב העירני הגר"ר משה מ. שולזינגר ז"ל דל"ק שמדרבנן אסור לאכול בשר חיה בחלב וע"כ לא אמר לעשות כן.

מעשר שני חוץ לירושלים

מכות י"ט ע"ב א"ר אסי א"ר יוחנן מעשר שני מאימתי חייבין עליו משראה פני החומה מ"ט דאמר קרא לפני ד' אלקיך תאכלנו וכתבי' לא תוכל לאכול בשעריך כל היכא דקרינן ביה לפני ד' אלקיך תאכלנו קרינן ביה לא תוכל לאכול בשעריך וכל היכא דלא קרינן ביה לפני ד' אלקיך תאכלנו לא קרינן ביה לא תוכל לאכול בשעריך, ובתוס' כ' וק' דכיון דקודם שיראה פני הבית הכי נמי דמותר לאכול חוץ א"כ למה הוזקק לעולם לפדות מעשר שני, וי"ל דודאי ליכא לאו אבל עשה איכא דכתיב וצרת הכסף בידך אבל בלא פדייה לא.

עץ ולכבוד צבי תפארה

בשמחה עצומה וברגשי גיל וחדוה, שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה, הננו לברך את פני מורנו ורבנו, ראשנו ותפארתנו, גאון עוז וצבי תפארה,

רבנו בעל 'צבא הלוי' שליט"א

לרגל עלותו לכהן פאר ולעמוד בראשנו

פינית יקרת - ישיבת 'כולל אליך נערוג'

לזכרון אדמו' אור העולם בעל אילת השחר ז"ע

יהר שיקויים בו תפלת יעבץ: אם בך תברכני בתורה,

והרבות את גבולי בתלמידים, והיתה דרך עמדי שלא

ישתכח תלמודי מלבי. [תמורה טז.]

ונזכה כולנו במהרה לאורו

כעתירת בני החבורה